

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Andra kammaren.

Nr 85.

Tisdagen den 18 december, f. m.

Kl. 10,30 f. m.

§ 1.

Ordet lämnades på begäran till

Herr vice talmannen, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren behagade besluta, att justering av det vid detta sammanträde förda protokoll skall äga rum innevarande dag i kammarens lärum kl. $\frac{1}{2}$ 1, samt uppdraga åt herr talmannen att jämte de övriga ledamöter av kammaren, som komma tillstädes, verkställa denna justering.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 2.

Herr Lindhagen, som härefter erhöll ordet, yttrade: Herr talman, mina herrar! Då kammaren sist var tillsammans, tillät jag mig att väcka en interpellation uti sju olika punkter rörande frågor, som sysselsätta hela den svenska allmänheten, och om vilka vi önska upplysning och även ha rättighet att få upplysning. Det har ju förut ofta klagats över, att det icke var tillräcklig samverkan mellan regering och riksdag, och de ledande vänstermännen i denna kammare hade icke ord starka nog mot exempelvis regeringschefen Hammarskjöld för varje gång man tyckte, att han icke var benägen att i tillbörlig mån samverka med andra kammaren, riksdagen och folket och giva besked.

Nu stå vi i själva verket inför samma skådespel. Andra kammaren har bifallit en interpellation. Riksdagen är icke upplöst. Det behöves icke heller att den är mangrant samlad, utan endast att någon av talmännen är tillstädes för att ett riksdagssammanträde skall kunna äga rum. Därför har man också under hela hösten väntat på ett riksdagssammanträde. En s. k. demokratisk regering skulle väl åtminstone ha en känsla av den förpliktelse, som ålades dess medlemmar av de stora ord, som de under ett långt liv fört på läpparna. Nu hade man trott, att när kammaren i dag i alla fall sammanträdde, så

skulle saken förekomma. Så stod också att läsa i Stockholms Dagblad. Det berodde väl på, att det var en allmän uppfattning, att det icke kunde gå av för något mindre. Nu har man emellertid fått veta, att denna s. k. demokratiska regering är i detta avseende av precis samma slag som den Hammarskjöldska, och kanske något värre.

§ 3.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 133, angående åtskilliga på grund av § 89 regeringsformen väckta frågor;

nr 140, angående reglering av riksdagsmännens arvoden;

nr 157, angående förslag till ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen samt § 2, § 37 mom. 1. § 42, § 43 mom. 2, § 54, § 55 och § 58 riksdagsordningen;

nr 158, angående förslag till ändrad lydelse av § 26 mom. b) riksdagsordningen;

nr 159, angående utsträckning av andra kammarens funktions-tid;

nr 160, angående förslag till ändrad lydelse av §§ 4, 5, 6 och 15 regeringsformen, §§ 6, 10, 20, 32, 33, 38 och 43 riksdagsordningen samt § 1 4:o tryckfrihetsförordningen;

nr 161, angående förslag med anledning av proposition nr 368 till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen;

nr 162, angående förslag med anledning av proposition nr 170 till ändrad lydelse av §§ 16 och 26 riksdagsordningen samt § 1 4:o och § 2 4:o tryckfrihetsförordningen;

nr 163, angående förslag med anledning av proposition nr 262 till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen;

nr 164, angående förslag med anledning av proposition nr 286 till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen;

nr 165, angående ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av medel att i fall av behov tagas i anspråk å tid, då till följd av riksdagens fortvarande i § 63 regeringsformen oförmålda kreditiv icke få lyftas:

nr 166, rörande förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen;

nr 167, angående anvisande av medel för bestridande av kostnader för utbildning av landstörmsbefäl m. m.;

nr 168, angående förslag dels till lag om landstörmsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928, dels ock till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstörmsprövning och befäls- eller annan särskild utbildning vid landstormen;

nr 169, om ändrad lydelse av § 19 mom. 4 och § 34 mom. 2 värnpliktslagen den 17 september 1914:

nr 170, angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen;

nr 171, i avseende å statsregleringen och rörande med statsverket gemenskap ägande ämnen;

nr 172, angående understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter; samt

nr 173, angående val av fem deputerade att, jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen, med Konungen överlägga.

§ 4.

Kammarens ledamöter, vilka av Kungl. Maj:t blivit kallade att denna dag, efter bevestad gudstjänst, infinna sig å rikssalen, där riksdagen komme att avslutas, avgingo nu till slottskapellet för åhörande av riksdagspredikan. Efter gudstjänstens slut begåvo sig kammarens ledamöter till rikssalen, där jämväl första kammarens ledamöter infunno sig.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet Schotte uppläste där Kungl. Maj:ts förordnande för hans excellens herr statsministern Edén att å Kungl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen.

Sedan härefter kamrarnas underdåniga vördnad och välönsknin-gar blivit av herrar talmän framförda samt herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst riksdagens beslut, förklarade hans excellens herr statsministern riksdagen vara avslutad.

§ 5.

Efter det herr talmannen och kammarens ledamöter återkommit till kammarens samlingsrum, tog herr t a l m a n n e n avsked av kammarens ledamöter med följande ord:

Mina herrar! 1917 års riksdag, vars egentliga arbete redan för länge sedan slutförts, har i dag högtidligen avslutats. Vi ha nu endast att säga varandra ett offentligt farväl.

Med denna riksdag avslutas även en treårsperiod för andra kammaren. Den andra kammare, som härnäst sammanträder, är framgången ur nya val. Många av kammarens nuvarande ledamöter återkomma ej vidare till riksdagen: bland dessa är jag en. Då jag nu alltså skiljes från riksdagen, och därmed även definitivt avgår från posten som talman, är det mig ett behov att offentligen uttala ett tack till mina kamrater för den tid som varit. Jag skulle ej hålla mig till sanningen, om jag sökte dölja för mig och andra, att talmansskapet under dessa år av mig känts ej blott maktpåliggande, utan understundom verkligt tyngande. Men de stunder, då det sista varit fallet, ha dock varit övergående. Mina kammarkamraters vänskapsfulla överseende och deras städe ådagalagda uppskattande av

den ärliga strävan att rätt utföra uppdraget hava alltid hjälpt att åter avlyfta tyngden. För all den glädje och tillfredsställelse, som de härigenom och eljest berett mig, anhåller jag att nu få frambära mitt hjärtliga och uppriktiga tack — ett tack som jag vill utsträcka till att omfatta hela min riksdagsmannatid.

Svåra provningar medför det pågående kriget även för vårt land; måhända vänta oss än svårare. Det är min slutönskan i denna stund — som för mig i så omfattande mening är en avskedets — en önskan, i vilken alla säkert instämma, att vårt älskade fädernesland måtte oskatt föras igenom dessa provningar. Ja! måtte Gud, som leder folkens öden, så foga det!

Härå svarade

Herr *Persson* i Stallerhult: Det var rätt länge sedan kammaren avslutade sitt arbete vid denna riksdag, men vi ha alla ett livligt minne av den skicklighet och uthållighet, med vilken ni, herr talman, ledde kammarens förhandlingar. Å egna samt å de närvarandes och frånvarandes vägnar ber jag härför få frambära ett hjärtevarmt tack.

Inom kort sammanträder, såsom redan nämnts, riksdagen ånyo, och då har kammaren icke den förmånen att få påräkna eder såsom sin talman. För alla dem, som under en längre eller kortare tid ha haft förmånen att få åtnjuta edert kamratskap och ha eder som talman, kommer detta att kännas som en stor förlust och medföra stor saknad. Vi komma alla att bevara eder i så väl tacksamt som ärat och vördat minne för all den vänskap, som vi som kamrater till eder fått åtnjuta och även till eder som den utmärkte talmannen.

Vi tillönska eder nu hälsa och krafter att på den höga plats, som ni innehar i samhället, fortfarande få gagna vårt älskade fosterland.

Med dessa få ord ber jag, herr talman, att få säga eder ett hjärtligt tack och farväl.

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte härefter avskedshälsningar och åtskildes.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 18 december, e. m.

Kl. 12,30 e. m.

Jämlikt andra kammarens vid sammanträde denna dag fattade beslut företogs nu justering av det protokoll, som hållits vid nämnda sammanträde; och tillstädeskommo därvid följande kammarens ledamöter:

Herr *Widén*,
» *Persson* i Tällberg,
» *Ericsson* i Vallsta.
» *Lindvall*,
» *Norman* och
» *Nillson* i Södertälje.

Ovan omförmälda protokoll upplästes och godkändes.

In fidem
Per Cronvall.